

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА И ДРУГИМ НАСТАВНИМ СРЕДСТВИМА

Члан 1.

У Закону о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС” број 72/09), члану 1. став 1. после речи: „издавање” везник „и” замењује се запетом, после речи: „избор” додају се речи: „и обезбеђивање”, а речи: „уџбеничких комплета” замењују се речима: „других наставних средстава и помагала”.

Став 2. брише се.

У досадашњем ставу 3. који постаје став 2. речи: „у предшколској установи” замењују се речима: „за припремни предшколски програм”.

Досадашњи став 4. постаје став 3.

Члан 2.

Назив члана и члан 2. мењају се и гласе:

„Уџбеник, друго наставно средство и помагало

Члан 2.

Уџбеник је књига из које ученик учи, намењена вишегодишњој употреби.

Уџбеник је основно и обавезно дидактички обликовано наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи у образовно-васпитном раду за стицање квалитетних знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних способности ученика, чији су садржаји утврђени наставним планом и програмом и који је одобрен у складу са овим законом.

Радна свеска је друго наставно средство намењено једногодишњој употреби, програмски повезана са уџбеником, а која садржи задатке, вежбе или питања, који су обликовани на начин да ученик има могућност писања или цртања при решавању задатака или одговарању на питања.

Збирка задатака је друго наставно средство намењено вишегодишњој употреби, а која је избором задатака програмски и садржајно повезана са уџбеником.

Друга наставна средства су: речници, географски атлас, историјски атлас, карте, мапе, плакати, постери, збирке текстова, илустрације, нотни записи, зборници, аудио-визуелна средства, разне врсте електронских уџбеничких материјала, приручници за наставнике, тестови, друга наставна средства која се користе у припремном предшколском програму и др., а која су одобрена у складу са овим законом.

Помагала јесу друга помоћна наставна средства која се користе у образовно-васпитном раду деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Страни уџбеник је уџбеник који је штампан у страној држави и на страном језику.”

Члан 3.

У члану 5. став 1. после речи: „правно” речи: „или физичко” бришу се.

Члан 4.

У члану 6. став 2. речи; „односно за одређене уџбеничке комплете – према врсти потреба деце и ученика,” бришу се.

После става 2. додају се нови ст. 3. и 4. који гласе:

„Нивои образовања су предшколско, основно и средње образовање. Области образовања су природно-математичка, друштвено-хуманистичка, медицинска, техничко-технолошка и уметничка.”

Досадашњи ст. 3–6. постају ст. 5–8.

Члан 5.

У члану 9. став 4. мења се и гласи:

„План уџбеника доноси се истовремено са доношењем наставног плана и програма.”

После става 4. додаје се нови став 5. који гласи:

„Ако се врши измена или допуна наставног плана или програма мења се и постојећи план уџбеника, и то најкасније до 31. августа текуће године за наредну школску годину.”

У досадашњем ставу 5. који постаје став 6. број: „4” замењује се бројем: „5”.

Досадашњи став 6. постаје став 7.

Члан 6.

У члану 10. тачка 2) запета и речи: „односно састав уџбеничких комплета” бришу се.

У тачки 3) речи: „која чине уџбенички комплет” бришу се.

У тачки 4) запета и речи: „односно уџбенички комплет” бришу се.

Члан 7.

У члану 15. став 1. реч: „одобрење” замењује се речју: „одобравање”, а после речи: „министарству” додају се запета и речи: „у два примерка,”.

У ставу 3. реч: „три” замењује се речју: „четири”.

У ставу 4. реч: „рукопис” замењује се речима: „три примерка рукописа”.

Члан 8.

У члану 16. став 2. број: „30” замењују се бројем: „45”, а после речи: „захтева” запета и речи: „о чему обавештава министарство” бришу се.

Ст. 3. и 4. мењају се и гласе:

„Завод је обавезан да о достављању рукописа са позитивном или негативном стручном оценом квалитета рукописа обавести министарство и издавача у року од 45 дана од дана пријема захтева.

Надлежни савет дужан је да у року од 60 дана од дана добијања стручне оцене из Завода достави министру предлог за одобравање или одбијање одобрења рукописа уџбеника.”

После става 4. додаје се нови став 5. који гласи:

„Надлежни савет дужан је да у року од 60 дана од дана добијање негативне стручне оцене из Завода обавести издавача да је министру предложио одбијање одобрења рукописа уџбеника.”

Досадашњи став 5. постаје став 6.

Члан 9.

У члану 18. ст. 1–3. мењају се и гласе:

„Издавач може да тражи од Националног просветног савета експертизу рукописа уџбеника, уколико није сагласан са предлогом надлежног савета.

Експертизу из става 1. овог члана издавач може тражити у року од 15 дана од дана добијања писаног обавештења надлежног савета о предлогу из става 1. овог члана.

Ако сматра да је захтев оправдан Национални просветни савет, односно стручна комисија коју он образује, врши експертизу рукописа у року од 30 дана од дана пријема уредног захтева издавача и о резултату експертизе у писаној форми обавештава издавача и министарство у року од 15 дана од дана извршене експертизе.”

Члан 10.

У члану 20. став 1. мења се и гласи:

„Министар, на предлог надлежног савета, доноси решење којим одобрава или одбија захтев за одобравање уџбеника.”

Ст. 3. и 4. бришу се.

Члан 11.

После члана 20. додају се назив члана и члан 20а који гласе:

„Надлежност за одобравање уџбеника на језику
националне мањине

Члан 20а

Министар одобрава уџбеник на језицима националних мањина и за поједине предмете од интереса за националне мањине – на предлог Националног просветног савета и на основу претходне сагласности националног савета националне мањине, образованог у складу са законом.

Уџбеници које је министар одобрио за издавање на српском језику – после превода на језик и писмо националне мањине, одобравају се по прибављеној стручној оцени квалитета рукописа уџбеника коју даје Завод.

Издавач који подноси захтев за одобрење превода уџбеника из става 2. овог члана доставља министарству у два примерка:

- 1) захтева за одобрење уџбеника;
- 2) рукопис преведеног уџбеника;
- 3) мишљење националног савета националне мањине;

4) примерак уџбеника који је одобрен на српском језику.

Министар, може да одобри уџбеник за одговарајући предмет и разред који је у употреби у земљи матици и који је штампан на језику и писму припадника националне мањине, уз прибављено позитивно мишљење националног савета националне мањине и Завода.

Орган надлежан за послове образовања на територији аутономне покрајине, уз сагласност министра, на образложени предлог националног савета националне мањине, може да одобри уџбеник за одговарајући предмет и разред на територији аутономне покрајине, који је у употреби у земљи матици и који је штампан на језику и писму припадника националне мањине, уз прибављену претходну сагласност националног савета националне мањине и надлежног завода.”

Члан 12.

У члану 22. став 1. мења се и гласи:

„Надлежни савет, у року од 30 дана од дана пријема стручне оцено квалитета рукописа уџбеника, односно другог наставног средства предлаже министру његово одобравање, односно одбијање давања одобрења.”

Став 2. брише се.

Досадашњи ст. 3. и 4. постају ст 2. и 3.

Члан 13.

У члану 26. додаје нови став 1. који гласи:

„Министар доноси решење о одбијању захтева за одобрење рукописа уџбеника у року од 15 дана од дана достављања обавештења Националног просветног савета о негативном резултату експертизе, обавештења да издавач није поднео захтев за експертизу у року из члана 18. став 2. овог закона или обавештења да је захтев за експертизу одбијен као неоправдан.”

У досадашњем ставу 1. који постаје став 2. у тачки 4) реч: „рецензију” замењује се речима: „имена рецензената издавача”.

Тачка 6) мења се и гласи:

„6) позив на образложену негативну стручну оцено квалитета рукописа уџбеника коју је дао Завод, негативну експертизу Националног просветног савета или обавештење да издавач није поднео захтев за експертизу у року из члана 18. став 2. овог закона, односно да је захтев за експертизу одбијен као неоправдан, или негативно мишљење Комисије за верску наставу, односно националног савета националне мањине, који се достављају у прилогу решења из става 1. овог члана и чине његов саставни део.”

Досадашњи став 2. постаје став 3.

Члан 14.

У члану 28. у ставу 2. речи: „на образложен захтев одговарајућег стручног органа у школи,” бришу се.

Ст. 3. и 4. бришу се.

Члан 15.

У члану 30. став 2. мења се и гласи:

„Променом садржаја не сматра се:

- 1) редактура текста;
- 2) измене или допуне којима се исправљају грешке и омашке у именима, називима, бројевима и илустрацијама;
- 3) измене или допуне које настају из потребе да се изврши усклађивање са променом прописа;
- 4) измене и допуне новим званичним и научним подацима, уношењем нових мерних јединица и других ознака.”

После става 2. додаје се став 3. који гласи:

„Ново издање уџбеника, које садржи измене и допуне у складу са ставом 2. овог члана, издавач је обавезан да достави Заводу.”

Члан 16.

У члану 31. ст. 3–6. мењају се и гласе:

„Национални савет националне мањине је дужан да обавести министарство о потреби за уџбеницима на језику националне мањине, и да достави потребне податке који се односе на: наслов одобреног уџбеника, назив издавача који издаје тај уџбеник, тираж потребног броја уџбеника и друге релевантне податке, најкасније до 1. октобра текуће године за наредну школску годину.

Национални просветни савет утврђује потребу за уџбеницима за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју и дужан је да о томе министарству достави податке најкасније до 1. октобра текуће године за наредну школску годину.

Нискотиражне уџбенике чије издавање није предвидео ниједан издавач, јавни издавач дужан је да обезбеди из средстава издавача за нискотиражне уџбенике који се обезбеђују у складу са чланом 32. став 1. тачка 4. овог закона.

Ближе услове у погледу врсте и броја нискотиражних уџбеника, елемената за утврђивање цене продаје, обезбеђивање средстава за њихово издавање и других питања од значаја за нискотиражне уџбенике прописује министар.”

Ст. 7. и 8. бришу се.

Члан 17.

После члана 31. додају се назив члана и члан 31а који гласе:

„Финансирање уџбеника средствима републичког буџета

Члан 31а

Влада, у складу са расположивим средствима републичког буџета, за сваку школску годину доноси одлуку о финансирању, односно суфинансирању набавке уџбеника и других наставних средстава за ученике основних школа, којом утврђује које ће уџбенике и друга наставна средства набавити, услове и критеријуме на основу којих ће се остварити право на њихово финансирање, односно суфинансирање и услове и критеријуме поделе, начина коришћења и замене коришћених уџбеника и других наставних средстава.”

Члан 18.

Назив члана 35. мења се и гласи:

„Каталог одобрених уџбеника”.

У ставу 1. речи: „31. јануара” замењују се речима: „1. маја”.

После става 2. додаје се став 3. који гласи:

„Каталог се објављује и редовно ажурира на званичној интернет страници министарства.”

Члан 19.

У члану 36. став 2. речи: „од наредне школске године,” бришу се.

У ставу 3. речи: „предшколској установи” замењују се речима: „припремном предшколском програму”.

Члан 20.

У члану 39. став 4. брише се.

Члан 21.

У члану 40. став 4. брише се.

Члан 22.

Уџбеници који су одобрени за употребу на основу Правилника о програму огледа за издавање уџбеника, других наставних средстава и уџбеничких комплета за седми разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник”, број 7/09), остају у употреби.

Члан 23.

Подзаконски акти за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 24.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима и другим наставним средствима садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Разлог за доношење овог закона садржан је и у потреби да се у правном систему изврше одговарајуће измене и успостави правни и институционални оквир како би се, у погледу надлежности и поступака, обезбедило усаглашавање решења у области издавања уџбеника и других наставних средстава са решењима, односно надлежностима утврђеним Законом о основама система образовања и васпитања, као системским законом за област предшколског васпитања и образовања и основног и средњег образовања и васпитања.

У току двогодишње примене Закона утврђена је потреба за изменама и допунама Закона ради побољшања и прецизирања постојећих процедура и института, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и других наставних средстава и обезбедио већи квалитет уџбеника. Такође, утврђена је потреба да се одређени стручни термини поново или прецизније дефинишу, као и да се уреди поступак финансирања уџбеника средствима буџета Републике Србије. Ради наведеног припремљен је Предлог измена и допуна Закона.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Предлога закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима и другим наставним средствима (у даљем тексту: Предлог закона) прецизира се да се Закон примењује на припремање, одобравање и издавање дидактичких и наставних средстава у предшколској установи само у оквиру припремног предшколског програма, будући да је Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09 и 52/11) прописано да је предшколски припремни програм обавезан за децу пред полазак у школу у трајању од 4 сата дневно, најмање 9 месеци.

Чланом 2. Предлога закона прецизније је дефинисан појам уџбеника, другог наставног средства (радна свеска, збирка задатака и друго), помагала, као и појам страног уџбеника, будући да досадашње законско решење није пратило методологију наведених појмова. Појам „уџбенички комплет” брисан је, будући да га струка није дефинисала, тако да није могуће утврдити јединствен састав уџбеничког комплекта за све предмете и нивое образовања. Такође су из дефиниције брисана одређена наставна средства, као што су речници, плакати, постери, илустрације и периодика за децу, будући да су ова наставна средства променљивог садржаја и да сагласност за коришћење ових наставних средстава у образовно-васпитним установама даје орган управљања.

Чланом 3. Предлога закона брисане су речи „физичко лице” будући да физичко лице, због посебне друштвене одговорности не може добити лиценцу за издавање уџбеника, већ само привредни субјект. Ова одредба у постојећем закону била је непотребна и сувишна, имајући у виду да физичка лица као таква, без регистрације своје делатности код званичних институција, не могу

обављати нити једну привредну делатност, па тако ни делатност издавања уџбеника. Двогодишња пракса примене Закона потврдила је ове наводе, имајући у виду да се у том периоду нити једно физичко лице није јавило захтевом за издавање дозволе за издавање уџбеника. Једина лица која су тражила дозволу за издавање уџбеника су привредна друштва и предузетници.

Чланом 4. Предлога закона у члану 6. Закона брисане су речи „према врсти потреба деце и ученика” као сувишне, а речи „уџбенички комплет”, брисане су ради усклађивања са чланом 2. Предлога закона. Такође, после става 2. истог члана додати су нови ст. 3. и 4. којим су прецизирани нивои и области образовања.

Чланом 5. Предлога закона прецизиран је члан 9. став 4. без промене досадашњег законског решења.

Чланом 6. Предлога закона извршено је усклађивање члана 10. Закона са чланом 2. Предлога закона којим није предвиђен појам „уџбенички комплет”, те је у том смислу појам „уџбенички комплет” брисан.

Чланом 7. Предлога закона повећан је број примерака захтева за одобрење уџбеника (са један на два) које издавач подноси министарству, као и број примерака елабората са графички, ликовно и технички обликованим рукописом (са три на четири). Ова измена проистиче из досадашњег искуства, односно потребе да Министарство један примерак захтева и рукописа уџбеника чува у архиви предмета, будући да је ставом 4. прописано да три примерка доставља Заводу за унапређивање образовања и васпитања (у даљем тексту: Завод).

Чланом 8. Предлога закона продужен је рок (са 30 на 45 дана) у којем је Завод обавезан да рукопис уџбеника и стручну оцену квалитета рукописа уџбеника, са образложењем достави Националном просветном савету, односно Савету за стручно образовање и образовање одраслих (у даљем тексту: надлежни савет). Досадашњи рок од 30 дана био је недовољан због прилива великог броја рукописа уџбеника, те је из тих разлога овај рок продужен је на 45 дана. Такође, унета је допуна да је Завод обавезан да обавести издавача о позитивној или негативној стручној оцени квалитета рукописа уџбеника, коју је проследио надлежном савету. Овим чланом предвиђено и да надлежни савет доставља министру предлог о одобравању или одбијању давања одобрења рукописа уџбеника. Такође је унета нова одредба која прописује обавезу надлежног савета, да уколико предложи министру да одбије давање одобрења рукописа уџбеника, о том предлогу обавести издавача.

Чланом 9. Предлога закона измењен је члан 18. ст. 1. до 3. тако да издавач, уколико није сагласан са предлогом надлежног савета министру, може да поднесе захтев за експертизу Националном просветном савету, у року од 15 дана од дана добијања писменог обавештења од надлежног савета. Истим чланом проширена је обавеза Националног просветног савета да, осим издавача, о резултату експертизе обавести и министарство, у писаној форми у року од 15 дана од дана извршене експертизе. Циљ ових измена је обезбеђивање веће ефикасности и транспарентности поступка и благовременог обавештавања свих заинтересованих учесника у поступку.

Чланом 10. Предлога закона измењен је члан 20. став 1. тако да је прецизирано да министар, на предлог надлежног савета, доноси решење којим одобрава или одбија захтев за одобрење уџбеника. У овом члану ст. 3. и 4. брисани су и додати у новом члану 20а Предлога закона.

Чланом 11. Предлога закона додат је нови члан 20а који посебно регулише надлежност за одобравање уџбеника на језику националне мањине.

Такође, овај члан уређује питање одобравања уџбеника преведеног са српског на језик националне мањине, а који је претходно решењем министра одобрен за употребу. Овим чланом регулисано је и питање одобрења уџбеника који је у употреби у земљи матици припадника националне мањине и који је штампан на њиховом језику и писму.

Чланом 12. Предлога закона измењен је члан 22. тако што су спојени претходни ст. 1. и 2. и унета одредба да надлежни савет предлаже министру одобравање, односно одбијање давања одобрења рукописа уџбеника.

Чланом 13. Предлога закона прецизирани су рокови, поступак и садржина решења министра о одбијању захтева за одобрење рукописа уџбеника.

Чланом 14. Предлога закона врши се измена члана 28. став 2. тако што се бришу речи „на образложен захтев одговарајућег стручног органа у школи”. Став 3. и 4. се бришу и посебно су издвојени у новом члану 20а. Чланом 15. Предлога закона допуњен је члан 30. став 2. тако што су таксативно наведене измене и допуне уџбеника које се не сматрају променом садржаја, односно новим издањем уџбеника. Ово законско решење постојало је у члану 30. Закона, али је допуњено „илустрацијама” и „новим званичним и научним подацима”, јер је пракса показала да је то неопходно.

Чланом 16. Предлога закона у члану 31. брисани су ст. од 3. до 8. и додати нови ст. од 3. до 6, којима су предложена нова решења која се односе на нискотиражне уџбенике и рок до којег се достављају потребни подаци за издавање нискотиражног уџбеника. Овом изменом дефинисана је и значајнија улога националних савета националних мањина у поступку утврђивања потреба за издавање нискотиражних уџбеника, имајући у виду досадашња искуства која су нам указала на потребу да национални савети националних мањина активније учествују у поступку одобравања и избора уџбеника који се издају на језицима националних мањина, а који чине највећи број нискотиражних уџбеника. Ова одредба ће у значајној мери допринети и побољшању квалитета нискотиражних уџбеника на језицима националних мањина, а такође је у складу са чл. 13. 14. и чланом 15. став 1. тач. 14). Закона о националним саветима националних мањина („Службени гласник РС”, број 72/09).

Такође је предвиђена и обавеза Националног просветног савета да утврди потребу за уџбеницима за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју. Новина, која је такође уведена, јесте обавеза јавног издавача, да у случају када ни један други издавач није предвидео издавање нискотиражних уџбеника, обезбеди нискотиражне уџбенике из средстава које издавачи издавају за нискотиражне уџбенике. Имајући у виду да су овим чланом предложена нова законска решења, предвиђено је да ће услове у погледу врсте и броја нискотиражних уџбеника, елемената за утврђивање цене продаје, обезбеђивање средстава за њихово издавање и других питања од значаја за нискотиражне уџбенике прописати министар.

Чланом 17. Предлога закона додат је нови члан 31а, којим се обезбеђује уставно право ученика на бесплатно образовање и у том циљу Влада Републике Србије може донети одлуку о финансирању односно суфинансирању набавке уџбеника и других наставних средстава средствима републичког буџета за ученике основних школа. Ради остваривања ове одлуке, Влада Републике Србије доноси одлуку којом утврђује које ће уџбенике и друга наставна средства набавити, услове и критеријуме на основу којих ће се остварити право на финансирање, односно суфинансирање и услове и критеријуме поделе, начина коришћења и замене коришћених уџбеника и

других наставних средстава. Напомињемо да је потреба за увођење овог члана у Закон настала из позитивних ефеката примене пројекта обезбеђивања бесплатних уџбеника за ученике основне школе, који се спроводе од школске 2009/2010. године.

Чланом 18. Предлога закона измењен је назив члан 35. тако да сада гласи „Каталог одобрених уџбеника“, а став 1. промењен је тако што је продужен рок за објављивање штампаног Каталога са 31. јануара на 1. мај. Овом променом извршено је усклађивање са динамиком и роковима процедуре одобравања уџбеника, и омогућено да се сви уџбеници одобрени за наредну школску годину благовремено објаве у Каталогу („Просветни гласник“). У овом члану додат је став који прописује да се Каталог објављује и редовно ажурира на званичној интернет страници министарства.

Чланом 19. Предлога закона у члану 36. став 2. брисане су речи „од наредне школске године“, а у ставу 3. речи „предшколској установи“ замењене су речима „припремном предшколском програму“. На овај начин извршено је усклађивање са чланом 1. Предлога закона.

Чланом 20. Предлога закона брисан је члан 39. став 4. чиме је извршено усклађивање са променом у члану 3. Предлога закона.

Чланом 21. Предлога закона брисан је члан 40. став 4. чиме је извршено усклађивање са променом у члану 3. Предлога закона.

Чланом 22. Предлога закона решено је питање употребе уџбеника који су одобрени на основу Правилника о програму огледа за издавање уџбеника, других наставних средстава и уџбеничких комплета за седми разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“, број 7/09), а који је донет у време усвајања Закона чије измене и допуне се предлажу овим законом.

Чланом 23. Предлога закона прописано је да ће подзаконски акти за спровођење овог закона бити донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

IV. СРЕДСТВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона не предвиђају се додатна средства у буџету Републике Србије, будући да су за ту намену Законом о буџету Републике Србије за 2012. годину („Службени гласник РС“, број 100/11) обезбеђена средства у износу од 581.000.000,00 динара.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Разлог за доношење овог закона по хитном поступку је чињеница да се њиме прецизирају постојећа решења и процедуре и уводе нови институти, које треба да се примењују већ почетком другог полугодишта школске 2011/2012. године. Ово се нарочито односи на обезбеђивање нискотиражних уџбеника, уџбеника који се финансирају, односно суфинансирају средствима републичког буџета и објављивање Каталога одобрених уџбеника за наредну школску годину.

Доношењем овог закона по хитном поступку обезбедиле би се правне претпоставке за благовремену примену његових решења, већа правна сигурност и ефикасност у поступку одобравања уџбеника, и избегла штета по рад органа и организација.